

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 69

ЛЮТИЙ • FEBRUAR 2017 • Nr. 4 (2960)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

ПЕРЕПОХОВАННЯ «НАРОДНОГО ЄПИСКОПА»

Перепоховання останків єпископа-помічника Мукачівського Івана Маргітича відбулося 4 лютого 2017 року в храмі Покрови Пресвятої Богородиці в селі Боржавське Виноградівського району Закарпатської області. Владика Іван був похований у церкві Покрови Пресвятої Богородиці, яку збудували з його ініціативи і його стараннями. Досі його тіло покоїлося в підземних приміщеннях храму, але там виникла проблема з надмірною вологістю. Тож після ремонту в храмі під святилищем облаштували спеціальний саркофаг, в якому спочиватиме прах єпископа.

У своїй проповіді до вірних патріарх Святослав відзначив: «Усі так соборно прибули до цього села, до цього храму, щоб вшанувати великого пастиря Христової Церкви, який був досконалим образом єдиного Пастиря – Христа, єпископа, який жив з цим народом, страждав з цим народом, на своєму тілі ніс його рани. Тому той народ назвав його "народним єпископом"».

▼ Продовження на 3 стор.

XГ

ЗВЕРНЕННЯ СИНОДУ ЄПИСКОПІВ ДО ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯН

Ми, єпископи УГКЦ, зібравшись на черговому Священному Синоді, не можемо стояти осторонь нинішніх тривог і надій нашого суспільства, адже в центрі душпастирської турботи Церкви є і завжди буде спільне благо народу, справжнє добро людини, даровані їй Богом свобода і гідність.

до конституційних змін, адже непродумані дії в цій ділянці можуть нести зі собою шкоду для єдності суспільства та загрозу для суверенітету й цілісності нашої Батьківщини.

Безпідставне затягування чи відкладання реформ стримує розвиток нашого суспільства. Ще більшу загрозу для цього розвитку несуть у собі корупційні інтереси та дії декотрих політиків і груп, бо вони вбивають віру українців у саму можливість життєво необхідних змін. Окрім того, вони ще й руйнують суспільну довіру до владних інституцій, що в нинішній ситуації може бути вигідне тільки нашим ворогам.

Українське суспільство хоче бачити результат своєї боротьби за гідне життя, за що наш народ заплатив і надалі платитиме таку високу ціну кривавих жертв на Майдані та на сході України. Водночас мусимо перестерегти, що будь-яка влада неминуче дискредитує себе, коли діє за подвійними стандартами, а вчинки деяких її представників суперечать власним деклараціям. Коли народ платить кров'ю за саму незалежність держави на полі бою, неприпустимо перекреслювати його подвиг гальмуванням змін, внутрішніми чварами і торгувати їм добрим ім'ям у міжнародній спільноті. Суспільство очікує від влади нових і чесних правил, яких вона повинна дотримуватися, а також відповідальних і прозорих дій, котрі даватимуть підстави для довіри та надії.

Звертаємося до тих, кому народ довірив владні повноваження, із наполегливим закликком не ставити особисті, бізнесові чи партійні інтереси вище від загальнонаціональних. Турбота про спільне благо та скерування всіх здорових сил на захист гідності людини та на утвердження соціальної справедливості в нашому народі мають стати консолідаційними факторами для всього суспільства та його провідників.

▼ Продовження на 2 стор.

Могили українців розкидані по всьому світу. А чи знаємо ми, хто із достойників де похований? Хто за ними доглядає? Чи ми свідомі, що за певних умов деякі могили можуть бути втрачені? Чи не повториться ще раз те, що стало з могилою подружжя Віри та Олександра Кандиб (Олександра Олеся) на Ольшанському кладовищі Праги, коли їхні тлінні останки 3 січня були ексгумовані за рішенням власника землі? Цей конкретний випадок взяли під контроль Президент України та Прем'єр-міністр щойно про інцидент стало відомо. Завдяки цьому прах поета та його дружини перепоховали в Україні. А що з іншими? Чи всі вони у безпеці? Або ж Україна має створювати свій Національний Пантеон, як пропонує голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович, та повертати на батьківщину прах своїх видатних синів та дочок? Але кого? Як? Куди? (Оксана Юркова) **На стор. 5 розповідь про могилу історика Наталії Полонської-Василенко-Моргун у Німеччині**

Наталія Полонська-Василенко-Моргун у 1960-і роки. С-на з особового фонду Наталії Полонської-Василенко (Архів ім. Дмитра Антоновича Української Вільної Академії Наук у США)

Наша країна має всі необхідні передумови та володіє всіма необхідними ресурсами, щоб запевнити гідне життя кожному громадянину. Разом із тим у суспільстві повинні бути лідери, які, не витрачаючи намарно згадані ресурси, здатні брати на себе відповідальність за втілення прагнень українців. Попередня влада не справилася з цим завданням і під тиском народу, ціною пролитої крові героїв Небесної Сотні, була змушена піти. Проведення чергових виборів дало надію на перезавантаження політичної системи. Тому після Майдану суспільство видало новий мандат довіри своїм лідерам, які несуть за це дуже високу відповідальність.

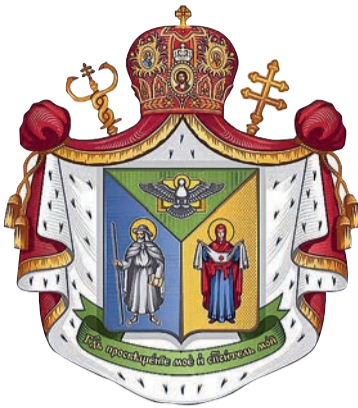
Проте сьогодні вже неозброєним оком видно, як у суспільстві зростають розчарування і тривога. Цими днями велике занепокоєння Церкви викликають, зокрема, сигнали про блокування на державному рівні реформ, яких вимагає і потребує наше суспільство. Ми, як душпастирі, не беремося давати експертну оцінку політичній та економічній ситуації в країні, проте поділяємо думку наших вірних і суспільства загалом щодо нагальної необхідності реформ, які за своєю суттю повинні дати нашому народу можливість для реалізації Богом даних талантів і стати запорукою соціальної справедливості та здійснення мрій українців про достойне життя для себе і своїх нащадків. З особливою відповідальністю слід підходити, зокрема,

ЗВЕРНЕННЯ СИНОДУ ЄПИСКОПІВ ДО ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯН

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Новітні події в українському політикумі наводять на думку, що сьогодні настав крайній термін для такої переміни свідомості влади, задля того аби пройти точку неповернення, за якою можна буде будувати по-справжньому незалежну країну без руйнівних наслідків пострадянських травм.

Насамкінець прагнемо звернутися до всіх людей доброї волі в Україні. Дорогі співвітчизники! Після Майдану, в обставинах зовнішньої військової агресії проти нашої держави, українське суспільство не має права перетворюватися на суспільство розчарованих чи зневірених. Це було б найбільшою поразкою для всіх. Необхідно зберігати холодний розум і спокій, щоб якимись нерозважними діями чи

гарячковими кроками не змарнувати здобутків, котрих ми досягли такою великою ціною. «Христос нас визволив на те, щоб ми були свободні. Тож стійте і під кормигу рабства не піддавайтеся знову» (Гал. 1, 5). Нехай ці Божі слова стануть для нас усіх заохоченням до подальшої витривалої праці та запорукою нашої надії на остаточну перемогу сил добра і правди над силами темряви та гріха.

Закликаємо всіх вірних до посиленої молитви за наш народ, правління і все воїнство та на всіх призиваємо повсячасне благословення Бога Отця, і Сина, і Святого Духа!

Від імені Синоду Єпископів: † Святослав Львів-Брюховичі, 4 лютого 2016 року Божого

Важкі питання віри

ПРО МОЛИТВУ. ЧИ НЕ Є ВОНА ПРИМУСОМ БОГА?

Дуже давно мене турбує одне питання, яке стосується нашої віри і довіри до Бога. Як священник, християнин, чоловік, батько молюся за себе та інших, коли дізнаюся про чиїсь страждання. Нехай коротенько, але молюся сам і прошу про молитву тих, кого знаю. Використовую для цього навіть соціальні мережі. Складність полягає ось в чому: як поєднати це з впевненістю в те, що Бог бачить наші потреби?

На Літургії також є кілька ектеній, серед яких є навіть «усильна». Ми молимося, висловлюємо прохання, дякуємо і перепрошуємо Господа. Якщо в це не вникати, все є нормально. Але є одне «але». Часом дуже ревно молитва у випадку терпіння свого чи іншого може бути показником як великої віри, так і великої недовіри до Бога Отця. І навпаки, часом буває так, що довіра і віра в Бога проявляється найкраще тоді, коли хтось у терпеливості серця свого приймає терпіння як те, що походить від люблячого Отця.

Дуже гарно ілюструє таку антиномію одна відома історія з життя о. Піо та сліпого хлопчика, який перебував біля нього. Кожного ранку люди бачили, як він ішов попереду о. Піо на ранкову св. Літургію, уважно її вислуховував, а опісля знову повертався у захристію. Отець Піо бачив великий його поступ у духовному житті. Одного разу, щоб упевнитись у чесноті хлопця, він запитав його, чи хоче той прозріти. «Мати Божа мене завжди вислуховує і доносить мої молитви до свого Сина, попрошу її і ти будеш бачити», – сказав священник до хлопця. Той мовчав. «Хочеш чи ні?», – вдруге запитав о. Піо. Знову мовчання. Втретє, з притиском, питає хлопчика, чи має за нього молитися, щоб прозрів. Тоді на такі настирливі питання о. Піо хлопчина відповів: «Я колись,

отче, бачив. Та одного разу сталося так, що я по Божій волі осліп. Напевно Господь знає, що це краще для моєї душі. Якщо Він колись відкриє мої очі, то я буду так само Йому вдячний, як і тепер, коли я сліпий». Та о. Піо й далі продовжував його випробовувати: «Але ж написано, що просіть і одержите». «Та це написано для тих, що не мають великої віри... А для тих, що у всьому довіряють Богові, нічого не треба просити, як тільки за все дякувати. Господь сам дає, що для нас найкраще», – відповів хлопець. Отець Піо, сильно зворушений, міцно притулив малого до своїх грудей і поцілував у чоло.

Читач може назвати таку віру сліпою. Але віруючий читач може хіба подивляти таку довіру. Пишу ці рядки і раптом отримую по електронній пошті повідомлення про важкі випробування, які випали на мого товариша у священстві. Хвороба дружини, а згодом і його матері зробили цей рік для нього нестерпним болем. В такі хвилини молитва дуже потрібна. Потрібна, щоб не зійти з розуму, щоб не втратити віру, віднайти надію, відчувати любов. Чи наша молитва є «примусом Бога до дії»? Напевно ні. Вона є тим містком, що не дає нам створити свій власний світ розпачу і ненависті. Не дозволяє ізолюватися від Того, хто дає нам все те, чого просимо для спасіння.

Часто буває так, що ми не отримуємо тієї відповіді, якої очікуємо після молитви. Я болісно переживаю такі моменти, як особисту священничу недосконалість. Коли стоїш на похороні і всі очі звернені на тебе, що кілька місяців просив Бога про здоров'я для того, хто зараз лежить у труні, це складно. Ті, хто має на собі печатку священства, мене зрозуміють. В такі моменти хочеться просто мовчати і плакати разом з родиною. Але очі, які звернені до тебе очікують відповідей. І відповіддю є Ісус Христос, якого ми проповідуємо, «і то розп'ятого». Терпіння Богочоловіка, таємниці Хреста є такою відповіддю тоді, коли пов'язана з таємницею Воскресіння. Без Воскресіння все наше життя є глупотою. Молитва Ісуса в Гетсиманському Саду є молитвою кожного з нас у хвилини терпіння. Так як Він просив апостолів побути з Ним в хвилини болю, так і ми не біймося попросити інших розділити з нами моменти розпачу і страху. Молитва єднає нас не лише з Богом, а й тими, хто разом з нами заносить молитву до Бога. Ми є тоді Церквою. Тоді ми є спільнотою.

PS. Помоліться за о. Миколу, uzдоровлення його дружини та матері. Бог знає про кого прошу.

Блог о. Олега Кобеля

ХГ

СВЯТИЙ ПОЛІКАРП ЗІ СМІРНИ

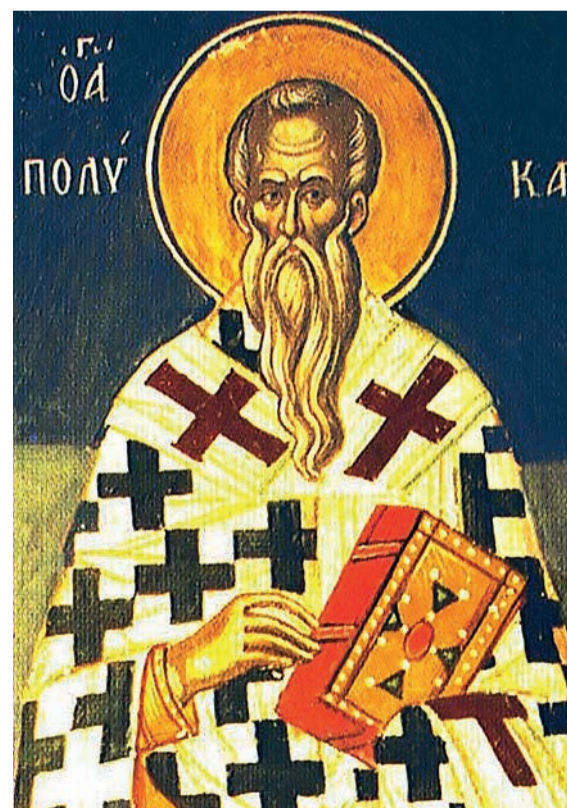
Серед мучеників ранньої Церкви св. Полікарп, єпископ Смирни, вирізняється і запам'ятовується кількома моментами. По-перше, описання його мучеництва є першим відомим на сьогодні записом такого роду, першим історичним документом. По-друге, саме св. Полікарпові належить кілька прекрасно сформульованих фраз, які стали основою для багатьох подальших розбудов віри. Він визначив суть праведності як «любити те, що любить Господь наш Ісус Христос». Він сказав, що Бог – це «єдиний суддя, який любить своїх підсудних».

Згідно зі св. Іринеєм, Полікарп був учнем св. Апостола Йоана, і той поставив його єпископом у Смирні (сьогодні – Ізмір). Він зустрічався зі св. Ігнатієм Антіохійським, який потім надіслав Полікарпові та його спільноті листа, називаючи єпископа «добрим пастирем, незламним у вірі, атлетом Христа». Про доброту пастиря свідчить запис мучеництва, де згадується, як вірні прощаються з єпископом, плачучи на його грудях. Про мужність же свідчать слова самого св. Полікарпа.

То було близько 156 року. Єпископ Смирни повернувся з Риму, де обговорював з папою Анікетом дату святкування Пасхи, яка тоді ще не була однозначно встановлена. Проконсул

(місцевий правитель) Стацій Кондрат зажадав від Полікарпа проклясти Христа. Справа діялася на арені, під час язичницьких свят, натовп чекав розваг. «86 років служу Йому, і Він не зробив мені нічого поганого, – відповів св. Полікарп. — Як же я можу проклясти свого Царя і Спасителя?» Тоді прив'язали владу до стовпа і розпалили під ним вогонь. Але сталося диво: вогненні язички оточили Полікарпа, який стояв посередині як очищене у вогні золото. Він аж світився крізь полум'я, а з нього виходив такий гарний запах, немовби від кадила. Тоді погани прокололи його тіло, з якого сплило стільки крові, що вогонь відразу погас.

(з Вікіпедії)

ПЕРЕПОХОВАННЯ «НАРОДНОГО ЄПИСКОПА»

▼ **Продовження.**
Початок на 1 стор.

У молитві я запитував владика Івана: Владико, а що би ви сьогодні хотіли сказати своїм людям? Яким словом ви б сьогодні, в цей день, коли ми прийшли до вас, хотіли нам промовити? Вдивляючись у розписи цього храму, пригадуючи життєвий шлях владика Івана, мені до серця прийшло одне єдине слово: "єдність". Найперше, це єдність з Богом. Бо коли людина єднається з Богом, дає взяти себе на плечі Пастирю Христові, який дав їй спасіння і життя вічне. Друге – єдність із наступником апостола Петра. Бо це є те ісповідництво віри, яке впродовж свого життя так невтомно ніс блаженної пам'яті владика Іван. Там, де є Папа, там є правда Церква. Ми так багато разів це чули з уст наших, які є пастирями, і з уст владика Івана. А далі – слово про єдність Христової Церкви в Україні, зокрема єдність між греко-католиками в Україні. Та єдність, яка є запорукою сили і слави, сили, яку проповідував Владика, якого ми сьогодні урочисто поминаємо».

ПРО ВЛАДИКУ ІВАНА

Єпископ Іван Маргітич народився 4 лютого 1921 року в селі Боржавське теперш-

нього Виноградівського району. Ще в сільській школі став учасником «Пласту», а згодом – юнацтва ОУН.

У 1946 році закінчив семінарію, служив у Виноградіві і Рахові. Із 1949 р. – у підпіллі. У 1951 році заарештований і засуджений до 25 років ув'язнення та 5 років поразки у громадянських правах. Утім, майбутнього владика звільнили після смерті Сталіна. Він повернувся до рідного села, де працював у колгоспі та підпільно служив.

Висвячений на єпископа 10 вересня 1987 року. Із 1991 року іменований папою Іваном Павлом II Єпископом-помічником Мукачівським.

Його часто можна було зустріти на різних симпозиумах у Львові, Києві, Римі, Німеччині, Польщі, Чехії, Словаччині, Угорщині та інших країнах. Йому належить ціла низка статей, проповідей, публікацій, наукових праць. Брав участь у різних заходах, які проводили демократичні сили на захист Церкви, відродженої України. Своім благословенням освячував повернуті і новозбудовані храми, хрести, цвинтарі, могили, брав участь у мітингах на честь Карпатської України і в перепохованнях Січових Стрільців. Саме він домігся впровадження в життя на Закарпатті постанови II Ватиканського Собору, щоб слово Боже і Богослужіння прово-

дилися на українській мові.

Владика Іван Маргітич виступав за об'єднання Мукачівської єпархії (Церкви свого права) та УГКЦ. Був борцем проти сепаратизму серед тогочасного керівництва Мукачівської греко-католицької єпархії. За активну участь в житті краю, за жертвну працю і близькість до людей заслужив титул «народний єпископ». Незважаючи на хвороби, до кінця життя їздив по парафіям області, помер під час освячення престолу церкви в селі Пилипець 7 вересня 2003 року.

Владика Іван був справжнім миротворцем. Немало натерпівшись від різних режимів, він ніколи не озлоблявся на жоден народ чи конфесію. Режими приходять і відходять, а любов і людяність залишаються назавжди – так наставляв людей, щоб у цій рівновазі духу, відроджуючи УГКЦ, аргументовано відстоювати своє, не посягаючи на чуже.

Відвідавши могилу Вл. І. Маргітича у 2013 р., Блаженніший Святослав підкреслив, що український народ є неподільним і якраз Церква є запорукою його єдності. «Нехай світла пам'ять про Владика Івана надихає вас на думки, як втілити в життя те, що він нам заповідав.»

(Живе ТБ, ДІ УГКЦ, Вікіпедія, «Закарпаття онлайн», «Нова Зоря», А.Ф.)

125-ТІ УРОДИНИ ПАТРІАРХА ЙОСИФА СЛІПОГО

Цього року відзначаємо 125-річчя з дня народження патріарха Йосифа Сліпого. Впродовж року в різних містах України відбуватимуться заходи, які Інститут історії Церкви Українського католицького університету проводить із благословення Синоду єпископів УГКЦ. Святкування розпочалося 15 лютого академією в Київському університеті ім. Т. Шевченка. В березні ІІЦ планує провести окремі виїзні наукові сесії у Полтаві, Харкові, Запоріжжі, Одесі, Чернівцях, Ужгороді, Чернігові, Житомирі, Острозі. Гостьові лекції відбудуться в інших університетських і церковних осередках. Фінальним акордом наукового відзначення Ювілею покликана стати літня школа для молодих науковців на тему «Постать патріарха Йосифа Сліпого в контексті міжнародних церковних і політичних відносин», яка проходить в історичних приміщеннях Українського католицького університету в Римі. (RISU)

СКВЕР ВАСИЛЯ СТУСА У ВАРШАВІ

Рада міста Варшава проголосувала за надання імені Василя Стуса скверу в центрі польської столиці. Сквер розташований на перехресті Алеї Незалежності та вулиці Стефана Баторія. В обґрунтуванні рішення, до якого додано біографію Стуса, зазначено, що Стус є «українським поетом і опозиційним діячем», був «полонофілом та речником польсько-українського поєднання». (Простір.pl.)

РЕСТАВРАЦІЯ СОБОРУ СВЯТОГО ЮРА

Уряд виділить з державного бюджету 20 млн грн на реставрацію комплексу споруд собору Святого Юра у Львові, який входить до комплексу пам'яток ЮНЕСКО. Про це на своїй Фейсбук-сторінці повідомив народний депутат Ігор Васюник. (А.Ф.)

«ПРЕМІЯ САЛЕМА» ДЛЯ В'ЯЗОВСЬКОЇ

Українському математику Марині В'язовській присудили «Премію Салема» за відкриття світового рівня. Вона розв'язала задачу, над якою працювали науковці декілька століть. В'язовська знайшла вирішення пакування куль в евклідовому просторі. Це найщільніше пакування куль у восьми- та 24-вимірних просторах з використанням методів модульних форм. Раніше задачу пакування куль було розв'язано лише для просторів із трьома та менше вимірами. Математичну «Премію Салема» щороку присуджують молодому математику за видатні результати досліджень в сфері наукових інтересів французького математика Рафаеля Салема, насамперед у теорії рядів Фур'є. Ця премія є надзвичайно престижною, аналог Нобелівської, але для математиків. («Трайидент»)

МАРИНОВИЧ З ОРДЕНОМ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Згідно Указу президента України, проректор Українського католицького університету, Мирослав Маринович, був нагороджений «За значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток Української держави, справу консолідації українського суспільства, багаторічну сумлінну працю». Нагородили проректора орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня, з нагоди Дня Соборності України. (Прес-служба УКУ)

ФРАНЦІЯ, НАПАДИ НА ХРИСТІЯН

У Франції у 2016 р. в порівнянні з 2008 р. кількість нападів з причини ненависті до християнства, зросла на 245%. При цьому 14% нападів на християн вчинені прихильниками сатаністичних груп. Французька влада визнає, що останнім часом в країні спостерігається різке зростання антисемітизму та християнофобії. (Католицький Оглядач)

ХГ

ІВАН МАРГІТИЧ – ПЛАСТУН

а українці – це русини, і нема жодних русинів-неукраїнців. Знали ми й про те, що на Закарпатті москвофіли задумують з русинів-українців зробити росіян, яких на Закарпатті зовуть маскалями.

ЗАВДАННЯ НА ІІІ ТИСЯЧОЛІТТЯ

Українським християнам та ще й патріотам належало б поміркувати над таким: у першому тисячолітті християни об'єднувались, у другому роз'єднувались, тепер, у третьому тисячолітті, завданням християн є знову об'єднатись. Українським християнам слід об'єднатися в єдину помісну Українську Церкву в священному союзі з Єдиною Вселенською Церквою.

ХРИСТІЯНИН І ПАТРІОТ

Християнство і патріотизм нероздільні. Закарпатські пластуни, в тому числі і хустські, це довели ділом. Вони були і істинними християнами та патріотами. На основі Святого Письма і Божих заповідей християни повинні бути одночасно і патріотами своєї країни. Патріотом може бути й нехристиянин, невірний. Однак християнин не може вважатись правдивим християнином, якщо він не є справжнім патріотом. До патріотизму закликає четверта Божа заповідь. Ісус Христос і Апостоли на ділі довели, що вони – патріоти. ▼ **Продовження на 4 стор.**

Моє пластування почалося в третьому класі початкової школи в рідному селі Великій Чингаві (тепер Боржавське) Виноградівського р-ну. У село прибув учитель Микола Медвідь родом із села Росішки Рахівського р-ну. Для школярів він заснував Пласт, а для дорослих – товариство «Просвіта». (...) Патріотична діяльність цього вчителя сприяла пробудженню в нас, десятирічних хлопців, національної свідомості. Ми вже добре знали, що русини – це українці,

ІВАН МАРГІТИЧ – ПЛАСТУН

▼ **Продовження. Початок на 3 стор.** Ісус Христос твердив, що в першу чергу посланий до загинувших овець дому Ізраїля (Мат. 15:24). Апостол Павло вказує на те, що християнин не патріот – гірший від невірного (I. Тим. 5:8). Як видно, любов до ближніх повинна починатися від своїх найближчих рідних. Виходить, бути перевертнем, безбатченком і яничарем є Богу противним і аморальним. Буває, на жаль, що люди з певних причин, в основному з політичних, навіть молячись Богові, ненавидять людину-патріота, обзивають політиканом, шовіністом. І так, на жаль, буває, що деякі люди, молячись Богові, роблять все для того, щоб денаціоналізувати інших і ненавидять тих, які залишаються вірними своєму народові. На Закарпатті завжди велась і сьогодні проводиться духовна війна проти тих закарпатських русинів, які вважають себе приналежними до великого українського народу. За Божими законами, люди, які моляться, повинні приводити своїх братів по вірі до релігійної і національної свідомості.

Закарпатські пластуни мали таку християнську і патріотичну свідомість, за яку готові були йти, і пішли, на смерть. Священики, які були духовно загартовані Пластом, у час безбожницького терору й у вірі залишилися стійкими. Хустські

пластуни свідомо пішли на смерть, щоб засвідчити перед світом і перед історією, що окупант на українську землю може ступити тільки через трупи патріотів-героїв. Так було й в криваві дні 15–18 березня 1939 року. До складу Карпатської Січі, що захищала Карпатську Україну, окрім Хустських пластунів, входили пластуни з усього краю. Кулі сипалися на них не тільки від угорських окупантів, але й від польських терористів, від чеських солдатів і жандармів, що я бачив своїми очима.

ІВАН КОСТЬ

Першим, хто віддав життя за Карпатську Україну, був Іван Кость родом із Синевира, пластун Берегівської, а відтак Хустської гімназії. Він добре знав прикордонну смугу з боку Польщі і тому вступив до прикордонної сторожі. 10 листопада, коли вночі польські терористи обступили село Торунь, Кость, захищаючи село з крісом у руках, загинув від ворожих куль.

Братська могила під Замковою горою в Хусті заповнилася січовиками, між якими були і Хустські пластуни. Мені самому ледве вдалося врятуватися від угорських терористів ще до навали окупаційної армії.

Зі спогадів пластуна, єпископа Мукачівської Єпархії УГКЦ Кир Івана Маргітича (1921–2003)

ХТ

ВІД УНІЇ НЕ ВІДРЕЧУСЯ

Греко-католицький священик Іван Котів із Дрогобиччини. 1910 року народження. У важкі роки II світової війни, першої більшовицької та німецької окупацій о. Іван належав до найближчого оточення митрополита А. Шептицького. Однією з найбільш важливих місій, яку о. І. Котів виконував за дорученням і з благословення Митрополита, був порятунок євреїв від нацистського терору.

Здоров'я Митрополита погіршувалося. Священики Іван Котів, Володимир Грищай, Йосиф Кладочний постійно відвідували хворого. Коли ж стан Митрополита різко погіршився, то ці три священики уділили йому тайну елеопомазання. Слуга Божий Андрей помер 1 листопада 1944 р.

11 квітня 1945 р. були заарештовані митрополит Й. Сліпий, єпископат УГКЦ та декілька священиків і ченців, що перебували в резиденції митрополита, серед них і дяк В. Лепкий. У травні ж советські спецоргани ініціювали появу т.зв. «Центральної ініціативної групи з возз'єднання УГКЦ і РПЦ» (далі – ЦІГ), яку очолив Г. Костельник. Майже одразу проти діяльності ЦІГ виступили оо. Климентій Шептицький, Йосиф Кладочний та Іван Котів. Саме ця трійця стала осередком опору ліквідації Греко-католицької Церкви.

Після сумнозвісного Львівського собору (8–10 березня 1946 р.) перебування о. Івана Котіва на свободі для советської влади ставало просто алогічним. Його було заарештовано і засуджено за статтею 54-1а КК УССР (зрада батьківщини) до 10 років виправно-трудова робіт у таборах ГУЛАГу і 5 років позбавлення громадянських прав.

Отець Іван відбував покарання в особливому таборі МВС ССРСР № 2, Норильському ВТТ. Звільнений, за одними даними, 29 березня 1955 р., за іншими – 16 травня 1956 р. За твердженням С. Гуркіної, саме з 1956 р. І. Котів перебував на спецпоселенні в Красноярському краї. Наприкінці 1950-х намагався повернутися в Україну, однак ця спроба наразилася на протидію з боку советської влади. Тож змушений був виїхати до Литви, де помер 1972 р. у м. Каунас.

Підсумовуючи, відзначимо, що життєвий шлях о. Івана Котіва був тісно пов'язаний з УГКЦ та особисто митрополитом Андреем Шептицьким. Ідея служіння Богові і власному народові, прищеплена, мабуть, не без впливу митрополита Андрея, стала метою його життя й спонукала до духовного удосконалення, твердості, вірності переконанням і активної праці. Правлячи Богослужіння для хворих у шпиталі ім. А. Шептицького, рятуючи євреїв від нацистського терору, усіма силами протидіючи ліквідації УГКЦ, о. Іван виявив найвищі християнські і національні чесноти, не злякавшись ні Гестапо, ні НКДБ. Його життя і діяльність є прикладом великої любові: любові до Бога, Церкви, людей і України.

Микола Галів, фрагмент роботи «Від Унії не відречуся»; Олег Стецишин, з Фейсбуку

ХТ

ПАПА: БЕЗ ЖІНКИ НЕМА ГАРМОНІЇ У СВІТІ

Без жінки нема гармонії у світі. На цьому 9 лютого наголосив папа Франциск під час проповіді у Ватикані. В центр роздумів Святіший Отець поставив постать жінки, розпочинаючи від старозавітньої розповіді про заснування світу.

Проповідник наголосив, що чоловік та жінка є рівними і ніхто з них не є вищим. Однак, саме жінка, а не чоловік, є тією, яка вносить гармонію у світ, роблячи його гарним. Господь сотворив різного роду звірів, опісля – Адама, який спершу був сам. Тоді Господь вирішив створити із його ребра жінку, яка б товаришувала йому у житті. За словами Папи, перш ніж створити жінку, Господь про неї мріяв.

Дуже часто ми говоримо про жінок, звертаючи увагу на їх права та наголошуючи їхні обов'язки. Натомість, головним завданням жінки, на

переконавання Папи, є вносити гармонію у створений світ. Використовувати людей – це злочин, а використовувати жінку – це більше, ніж злочин, адже таким чином руйнується гармонія.

Проповідь Вселенського Архидієка була побудована на трьох пунктах: самотності чоловіка, мрії, що передувала створенню жінки, та долі чоловіка та жінки, що є одним тілом. При цій нагоді Святіший Отець розповів про випадок, що трапився з ним під час однієї із щотижневих загальних аудієнцій. Вітаючи присутніх, він наблизився до однієї подружньої пари,

яка святкувала 60-річчя подружнього життя, та запитав їх про те, хто з них був терпеливішим у подружжі? Призгадавшись, подружки ніжно подивились один одному в очі і відповіли: «Двоє разом. Ми любимо один одного». Приклад тієї подружньої пари, що спільно зверстала 60 років, показує нам, що означає бути «одним тілом». Продовжуючи, папа Франциск підкреслив, що саме це і є той вклад, який приносить жінка: здатність закохатись; гармонію у світ.

На закінчення проповідник зазначив, що Господь сотворив жінку для того, щоб кожен із нас мав матір. Це і є той великий дарунок, який Творець робить кожній особі. Він сотворив її також мужньою, красивою, без якої світ не був би таким прекрасним та гармонійним.

Радіо Ватикан

Олег Шупляк, «Мальви для Квітки Цісик»

РОСІЙСЬКА ПОВИННА СТАТИ МОВОЮ НАЦМЕНШИНИ

Кілька тижнів тому вийшов роман Андрія Куркова «Шенгенська історія» – про міграцію всередині Європейського Союзу. Ми розпитали автора не лише про його нову книжку, а й про такі актуальні питання, як українська мовна політика та вплив представників міжнародної письменницької організації ПЕН-клуб на світову політику.

► У зв'язці вашого нового роману три литовські пари після входження Литви до Євросоюзу перетинають кордон і потрапляють у різні європейські країни. Як з'явилося рішення написати роман на литовському матеріалі?

А. Курков: Я багато їздив до Литви, брав участь у круглих столах, конференціях або просто подорожував. Роман виник із цікавості: як країна, яка відкололася від Радянського Союзу практично разом із нами, стала не пострадянською, а європейською державою. Як нація може повернутися до власної державності, як допомагає цьому менталітет чи історія. У якийсь момент я побачив, що дуже добре розумію Литву, розумію, як відчують свою країну литовці. Також було бажання подякувати Литві, яка підтримувала нас під час Помаранчевої Революції, та й досі підтримує. З цього склалося моє бажання написати «Шенгенську історію». Литовським читачам роман розповідає про міграцію молоді без освіти і професії, а всім поза Литвою – про цю країну, її історію та психологію.

► Для написання роману ви вживалися в країни, про які пишете. Які найбільші ваші знахідки?

А. Курков: Знахідок було багато і багато маленьких історій. Це стосується більше Литви і Франції, ніж Англії.

Для того, щоб краще вивчити північну Францію, я їздив туди, бо ще писав для однієї книжки три есеї про місцевих жителів. Знаходив цікаві персонажі, знайомився з ними і хотів їх узяти до роману, але вони не підійшли. Проте є одна цікава історія. Я знайшов досі не розмінований ліс у Франції на кордоні з Бельгією. Навіть мої друзі в Парижі не знали, що він існує. Це мене дуже потрясло, і я вставив це в роман.

► Яку ви зараз пишете книжку, якщо не секрет?

А. Курков: Це історія міжнародного благодійного руху «Емаус», що був започаткований французьким священиком П'єром у 1949 році. Його члени допомагають беззатчанкам повернутися до нормального життя. Зараз організація працює в 140 країнах, включаючи Україну. Це дуже цікава історія еволюції ставлення до допомоги людям, які дуже бідні, безробітні і втратили себе. Тут є багато людських історій і одна з головних для мене – це історія художниці Лесі Саноцької, яка теж прийшла до цієї ідеї і створила комуни «Емаус» для беззатчанків у Винниках біля Львова. Я в наглядній раді цієї комуни і часом туди заїжджаю.

► Зараз активно обговорюють законопроекти, що стосуються мовної політики в Україні. Якою вона має бути?

А. Курков: До початку дискусії ввели термін «мова

С-на: Андрій Курков, Фейсбук

окупанта», що його вживають активісти і Фейсбук. У мене це відбиває бажання брати участь у цих дискусіях як у представника мови окупанта. Раніше в нас не було мовної політики, і я розумію, що ці закони – спроба започаткувати її. Подивимося як це буде працювати, коли з'явиться документ. Моя думка така, що всі держслужбовці мають послугуватися українською мовою і всі, хто поважає свою державу, мають її вивчити, якщо вона для них не рідна. Російська мова – це мова національної меншини. Але йдеться ж про російськомовне населення, а не про етнічних росіян, тому з'являється момент несприйняття російської як мови нацменшини. Якщо зможуть повернути російську мову в ситуацію мови національної меншини, то це буде комфортніше для етнічних росіян і тих, хто користується цією мовою.

► Термін «мова окупанта» усе-таки належить до мови ворожнечі, тобто тільки загострює ситуацію. Можливо, його

не варто вживати?

А. Курков: Я його не вживаю, це мені постійно через Фейсбук у приватних повідомленнях нагадують, що я російськомовний, і це мені відкладається в голові.

► Ви не російськомовний, а багатомовний, наскільки я знаю. От зараз говорите зі мною українською.

А. Курков: Тут питання не в тому, як я говорю, а що я книжки пишу російською мовою.

► Так, розумію. Цієї осені очікується конгрес міжнародного ПЕН-клубу в Україні. Розкажіть як віце-президент української організації, що дає письменникові членство в ПЕН-клубі?

А. Курков: Це світова організація, яка має великий політичний вплив, а не літературний. Це вплив на питання свободи слова. Наприклад, комітет «Письменники в тюрмі» займається питанням звільнення письменників і журналістів із в'язниць різних країн. І те, що недавно звільни-

ли турецьку письменницю курдського походження Еслі Ердоган, це вдалося завдяки тиску європейського ПЕН-клубу на турецький уряд. Чому займаються цим письменники? Бо це традиція, що тягнеться з 20-х років ХХ століття. ПЕН-клуб не дає ніяких привілеїв, але дає можливість активним письменникам знаходити поле діяльності для своєї активності. Також є комітет, що працює з темою перекладів, лінгвістичних прав і малих мов, є комітет, що працює зі свободою слова. Ця організація афільована з ЮНЕСКО та Організацією Об'єднаних Націй. Тому члени ПЕН-клубу мають прямий вихід на лідерів країн. Наприклад, як член англійського ПЕН-клубу я мав зустріч з президентом Туджманом у Хорватії під час війни (війна Хорватії за незалежність 1991–1995 рр.–Л.Я.). Нас на зустрічі було п'ятеро письменників із різних країн і континентів. Я не думаю, що ця розмова вплинула на Туджмана, але вона вплинула на хорватське суспільство, бо зустріч висвітлювали хорватські ЗМІ. Нещодавно я зустрічався разом з трьома іншими керівниками світового ПЕНа із президентом Словенії, порушувалися питання свободи слова та значення літератури, культури у внутрішній політиці держави.

► У Словенії є проблеми зі свободою слова?

А. Курков: У Словенії немає, але є поряд – у Македонії, і це може вплинути на Словенію. У Македонії ситуація досить небезпечна, триває вже кілька років, і там час від часу виникають проблеми у письменників і журналістів.

Розмовляла
Любов Якимчук, «День»

XI

ПОШУКИ МОГИЛИ НАТАЛІЇ ПОЛОНСЬКОЇ-ВАСИЛЕНКО

(1884–1973)

Ім'я цієї відомої дослідниці історії України знане багатьом. Її двотомник «Історія України», перевиданий вже в незалежній Україні аж чотири рази. Жінка-історик, археолог, археограф, архівістка, мемуаристка. Донька генерала, військового історика Дмитра Меньшова. Дружина академіка Миколи Василенка. Перша в Україні жінка-доктор історичних наук. З 1944 р. – на еміграції. Професорка Українського Вільного Університету (УВУ) у Мюнхені.

З 1951 р. разом із своїм третім чоловіком економістом Олександром Моргуном жила в Німеччині у т.зв. альтенгаймі (будинку для літніх людей), що знаходився у містечку Дорнштадт біля Ульму (земля Баден-Вюртемберг). Померла вона 8 червня 1973 р. у Дорнштадті і, як тверди-

ли її біографи, була похована у м. Новий Ульм.

У жовтні 2013 р. мені пощастило працювати в Архіві УВУ у Мюнхені. Серед іншого, я знайомилась із особовим фондом Наталії Полонської-Василенко. А однієї суботи вранці я зібралась та поїхала до Нового Ульму

шукати могилу Наталії Дмитрівни.

Від Мюнхену до Ульму – дві години поїздом, а від передостанньої перед ульмівським дворцем залізничної зупинки до Нового Ульму – хвилин з тридцять пішки. Містечко Новий Ульм розташоване навпроти Ульму

на лівому березі Дунаю, треба лише перейти міст. Цікаво, що Ульм та Новий Ульм мають різне адміністративне підпорядкування. Якщо Ульм належить до землі Баден-Вюртемберг, то Новий Ульм – це вже Баварія.

У Новому Ульмі я попрямувала одразу до греко-католицької церкви Успіння Пресвятої Богородиці, розраховуючи потрапити на Службу Божу та порозпитувати місцевих. Я спізни-

лась – Служба щойно закінчилась, парафіяни вже розходились. Мене зустріли дуже приязно, відвели до о. Андрія Пізба. Отець Андрій розповів про кладовище через дорогу навпроти церкви. Там поховані українці-емігранти, зокрема, письменник Іван Багряний. За могилами добре доглядає місцева українська громада. Але Наталія Полонська-Василенко, за його словами, похована не там.

► Продовження на 6 стор.

ПОШУКИ МОГИЛИ

НАТАЛІЇ ПОЛОНСЬКОЇ-ВАСИЛЕНКО (1884–1973)

▼ Продовження. Початок на 5 стор.

Отець Андрій пригадав, як кілька років перед тим їздив на її могилу на кладовище будинку для літніх людей у Дорнштадті, що розташований неподалік Ульму. Парафіяни подружжя Анжела та Андрій Косюри, які мали повертатись додому повз Дорнштадт, ласкаво погодились мене туди підвезти.

Виявилось, що альтенгайм, де жила Наталія Дмитрівна із чоловіком, існує й досі. Це не один будинок, як можна було би подумати. На досить великій площі знаходяться кілька житлових корпусів, між ними – парк, на в'їзді – церква, позаду – сад та город.

На території альтенгайму два кладовища. Спочатку ми заїхали на те, що розміщено за альтенгаймом. На невеличкій ділянці землі, обсаженій по периметру деревами та кущами, поховані українські, російські, польські емігранти – колишні мешканці альтенгайму. «Козацькі» хрести на могилах українців із викарбуваними на хрестах тризубами помітні одразу.

Ми з Анжелою та Андрієм обійшли всі могили двічі. Поховання Наталії Полонської-Василенко виявити не пощастило. Повертаючись назад, зустріли одного з мешканців будинку, який підказав друге, «ближнє» кладовище. Воно «захова-

лось» за церквою, одразу при в'їзді до альтенгайму по ліву руку. Саме на цьому «ближньому» кладовищі і покоїться Наталія Дмитрівна Полонська-Василенко. Оскільки у альтенгаймі її знали як «пані Моргун», то це ім'я й висічено на надгробку.

Неподалік від могили подружжя Моргунів спочивають й інші визначні українські діячі-емігранти, зокрема Кость Мощенко з дружиною Оленою, Борис Шрамченко з дружиною Анною.

Назад до Ульму мене відвезла Марія Бартош, якій, як і о. Андрію Пізьо та Анжелі та Андрію Косюрам, я щиро вдячна. Без їхньої безкорисливої допомоги мені навряд чи тоді пощастило б доїхати до Дорнштадту.

Таким чином, твердження про те, що могила Наталії Полонської-Василенко втрачена у 2000-х рр. через відсутність оплати, виявилось, на щастя, не дійсним. Плутанина, скоріше за все, виникла через те, що на надгробку зафіксоване не звичне нам прізвище «Полонська-Василенко», а «Моргун», як звалась Наталія Дмитрівна за третім чоловіком.

Історія надгробку на могилі подружжя Моргунів заслуговує на окрему розповідь. Він був зведений самою Наталією Дмитрівною після смерті її чоловіка. Олександр

Михайлович помер 17 січня 1961 р. Спочатку на його могилі стояв простий дерев'яний хрест із написом «Професор Олександр Михайлович Моргун» та датами його життя. Взимку 1962 р. Наталія Дмитрівна встановила покійному чоловіку стаціонарний пам'ятник. В листі до одного із своїх кореспондентів вона описала його так: «Пам'ятник гарний темно-сірого граніту, не полірованого і тільки лицева частина – полірована. А над іменем висічено хрест – з мо-

гили біля Десятинної церкви XI ст.».

Напис на надгробку був виконаний українською мовою та мав кілька «зашифрованих» знаків. Один із них – це легко вгадуваний у літері «Ш» у слові «Дорнштадт» тризуб. Подружжя Моргунів приятелювали з родиною гетьмана Павла Скоропадського та брали активну участь у гетьманському русі. Цей бік їхнього життя було зафіксовано досить оригінально.

Після смерті Наталії Дмитрівни на пам'ятнику

лише дописали її ім'я та дату життя, а квітник накрили плитою. Але що ж це за «хрест з могили біля Десятинної церкви»?

Тут треба повернутись у далекий 1908 р. Тоді молода Наталія Полонська брала участь в археологічних розкопках, які у Києві на території садиби лікаря М. Петровського (вул. Володимирська, 2) проводив Вікентій Хвойка. Того разу Хвойці вчерегове пощастило. У братському похованні початку XIII ст. біля Десятинної церкви знайшли великого, кованого із заліза й обтягнутого посрібленими бронзовими пластинами хреста із оздобленнями.

◀ Могила Наталії Полонської-Василенко-Моргун та її чоловіка Олександра Моргуна. Кладовище будинку для літніх людей у Дорнштадті біля Ульму. С-на: «ЛІКБЕЗ»

Ця знахідка настільки вразила Наталію Дмитрівну, що багато років потому, далеко від батьківщини, вона вирішила закарбувати образ хреста на пам'ятнику чоловіку та собі.

На сьогодні цей хрест – проте вже без медальйону – зберігається в Національному музеї історії України. Медальйон же можна побачити у колекції Дамбартон Оакс у Вашингтоні (США). Але це вже зовсім інша історія...

Оксана Юркова, «ЛІКБЕЗ»
(текст скорочено)

ВАСИЛІЯНСЬКИЙ ЧИН СЯГОГО ЙОСАФАТА

ХТО ТАКІ ВАСИЛІЯНИ?

В літературі про монаше життя в Україні і Білорусі широко вживається термін «василіяни». Це слово вживається так у відношенні до історичних монахів в Православній, як і Греко-Католицькій Церквах; так з'єднаних у Чині, як і незалежних монастирів. Це може вводити деякі неясності й вимагає уточнень.

но теоретичні та практичні основи такого способу життя. Святий Василій Великий безсумнівно став найбільшим авторитетом Східних

Церков відносно спільного життя в монастирі, а його правила виявились актуальними для кожного, хто бажав жити таким способом життя. Тому кожний монах, який практикує «загальне життя» слушно може бути названий василіянином, бо менше чи більше свідомо, але опирається на досвід і науки Святого Василя. Це відноситься до монахів у всіх часах (від IV століття і по сьогодні), і тих, які належать до всіх Східних Церков (так православних, як і католицьких).

Термін «василіяни» у відношенні до східних монахів уперше вжито в XI столітті. Цим словом почали називати грецьких монахів, які жили в Італії. Таким чином почали відрізняти монахів грецьких і римо-католицьких в Італії. Згодом цим терміном називали всіх

східних монахів, також і тих, які проживали на Русі. В практиці, коли казали «василіянин», то мали на думці кожного монаха, який, відмінно від латинників, жив у східному обряді. Варто пам'ятати, що генеза цього терміну сягає середовища Римо-Католицької Церкви. Самі східні монахи не бачили потреби назвати себе так чи інакше – були просто монахами. То Західна Церква потребувала схематизації, чіткого, можна сказати юридичного уточнення.

На Русі головним монастирем була Печерська лавра в Києві. Святий Антоній, який вважається її засновником, властиво провадив усамітнений спосіб життя. Монахи, яких збиралось щораз більше, хоч мали спільного ігумена, але не мали якогось одного списку правил. Вони користали із вка-

звон різних святих отців, у тому числі також і Святого Василя Великого. Цю справу остаточно впорядкував святий Теодосій, який спровадив до Києва т.зв. «Студійський устав». Цей устав відносився до спільного життя і був практично модифікованими правилами святого Василя. Святий Теодосій впровадив в основному студійський устав моління, а коли йдеться про інші вказівки, то все таки він увів свої зміни. Київський монастир з різних причин став неначе зразковим, символом монашества на Русі.

Правила святого Теодосія, безсумнівно, були зразком для багатьох нових монастирів, в яких монахи бажали практикувати спільне життя. Однак у той час вони не називали себе ні василіянами, ні студитами.

▼ Продовження на 7 стор.

Термін «василіяни» має дуже широке значення. На Сході були практиковані різні форми монашого життя. Загально можна сказати, що практикувалося життя у спільноті (спільнотне життя, общежитіє), а також життя пустельницьке, у цілковитому відокремленні (пустельництво, життя у печері). Ці дві форми монашого життя не раз бували змішані в одному монастирі, творячи посередню форму, напівпустельницьку.

Коли йдеться про життя у спільноті, то остаточно його законодавцем був Святий Василій Великий, який не лише заснував такий монастир, але згодом створив писані правила, в яких пода-

ХТО ТАКІ ВАСИЛІЯНИ?

▼ Продовження. Початок на 6 стор.

Взагалі важко говорити про домінуюче значення котрогось зі святих отців. Монахи охоче користали з почань кожного отця, який залишив по собі вказівки для досягнення досконалого життя. В часах, коли не було ще друкованих книг, вони відписували собі, часто неповно, а то і неточно, повчання, або користали з усного передання.

В XVI столітті Церква на Русі переживала кризу, яка досягнула також монастирів. Криза викликала реакцію і спроби виходу з важкого положення. По відношенні до монашого життя важливою була ініціатива князя Константина Острозького, який в 1594 р. видав твір святого Василя Великого про постничество. У вступному слові там мовиться про першорядність правил святого Василя. Тому то князь бачив потребу увести ці правила по всіх монастирях, які знаходились в його володінні. Можна, отже, сказати, що в кінці XVI і на початку XVII століть, як реакція на кризу, почався процес зацікавлення правилами Святого Василя і впровадження їх в монастирях на Русі. Цей процес відбувався в православних монастирях. І так, в 1592 р. уведено правила святого Василя в Дубні, 1602 р. – в Дермані, а також в інших монастирях Волині.

Звернімо увагу на річ, яка буде важлива в дальшій частині розвідки. Особа Святого Василя починає вживатись як найвищий авторитет у відношенні до монахів. Коли патрон монастиря хоче впровадити нові правила, відчуває потребу відкликатись до Святого Василя, щоб, таким чином, заспокоїти монахів, які не хотіли б нічого нового (зауважмо, що монахи завжди противні всяким «новинкам»). Отже, «те, що від Василя» починає в свідомості, бодай волинських монастирів, отожнюватись з «наше традиційне і правдиве». Наскільки

З минулого Чину. Бучацький монастир оо. Василіян (тут образ від 1901 року) засновано 1712 р. При монастирі у 1712–1754 рр. діяла богословська семінарія. Також ченці утримували школу-інтернат для дітей з незаможних родин. У 1754 р. вони відкрили гімназію. Під час I світової війни ігумен о. Микола Лиско прихистив 60 воєнних сиріт. Також у ті часи в обителі зупинялися президент ЗУНР Євген Петрушевич і князь Вільгельм Габсбург, відомий також як Василь Вишиваний. У 1946–1950 рр. бучацьку обитель советські окупанти використовували для господарських та освітніх потреб. Василіани повернулися до Бучача 1991 року, а монастир їм віддали в 1993 р. Спершу при монастирі запрацював лицей ім. св. Йосафата, який у 1995 р. переріс у колегіум. Отож традиція освітня діяльності монастиря продовжується. Натомість втрачено є колись надзвичайно багата бібліотека. (Володимир Мороз, RISU)

тривалими були і яке значення мали зусилля Острозького та його послідовників на інших теренах, ми не будемо тут оцінювати.

В тому часі відбулась Берестейська унія (1596 р.). До унії багато монахів поставилось саме як до «новинки», тому не довіряли цьому ділу. Положення монастирів, які приступили до унії, не дуже відрізнялось від монастирів у Православній Церкві. Так було до Йосифа Веляміна Рутського, який почав серйозну віднову монашества в Східній Католицькій Церкві. Він розпочав діло віднови дещо по-іншому, як князь Острозький. Рутський взявся до діла, неначе з нуля. Він перейняв у володіння монастир Святої Трійці у Вильні і там розпочав віднову монашого життя. Однак, в основному він бажав розпочати від молодих, яких зразу привчав до строгої монашої дисципліни. Коли йдеться про старших монахів, то вони могли залишитись в монастирі, оскільки підпорядкувались правилам, які увів Рутський. До цієї групи монахів належав святой Йосафат Кунцевич, який до монастиря вступив раніше, але від самого початку був

однорідцем і співпрацівником Рутського у справі віднови монашого життя.

Для заведення дисципліни в монастирі Рутський потребував правил. Як знаємо, він шукав правил у спільнотах Західної Церкви, а особливо кармелітів, яких бажав навіть запросити до свого монастиря, щоб вони вчили монашого життя молодих послушників. Пізніше він звернувся до єзуїтів, які справді допомагали у веденні новіціату. Однак, у кінцевому розрахунку, його очі спрямувались на «модного» в тому часі Святого Василя Великого. Рутський перечитував правила Святого Василя і бажав, щоб вони зберігались в монастирі. Святой Василій мав бути гарантом продовження східної традиції, фундаментом, який покаже, що те, що робить Рутський, це продовження минулого. Саме так він і аргументував потребу реформи на першій капітулі, яка відбулась 1617 р. Рутський виразно підкреслив, що спирається на Святому Василю, а лише деякі практичні речі, які плывуть зі змін у світі і Церкві, він дописав від себе (у великій мірі користаючи з правил єзуїтів).

Безсумнівно, рішення Рутського, щоб відкликатись до правил Святого Василя, в якійсь мірі взялось також з переконання Риму, що всі монахи на Сході – це василіяни, тобто живуть

за правилами Святого Василя Великого. І було б дивним, коли б Рутський, вихованець єзуїтських шкіл і випускник Грецької Колегії в Римі, думав по-іншому та несподівано вирішив опертися на іншому авторові. Це практично було неможливе.

Отже, зреформовані монахи в Східній Католицькій Церкві, які були згуртовані в одну конгрегацію монастирів, з самого початку стали називати себе василіянами, а за свого законодавця уважали Святого Василя Великого. І так залишилось до сьогодні.

Як ми бачили, на початку XVII століття так в з'єднаній, як і православній Церкві відбувся процес повертання до правил Святого Василя Великого. Однак православні монахи не дуже то були зацікавлені, щоб називати себе василіянами, бо на Сході не існував поділ на різні чини і не було потреби як-небудь себе називати. Навіть, якщо вони і жили за правилами, основаними на творах Святого Василя, то не було потреби називати себе інакше, як лише монахами. Назва «василіяни» або «ченці Святого Василя Великого» зустрічалась серед православних так до унії, як і після, але не мала юридичного значення і не закріпилась на довше.

У випадку католиків, де існували різні чини, було

по-іншому. Тут необхідно було якось себе назвати, щоб можна було примістити себе у світі католицьких чинів. Рутський від початку прийняв назву василіяни і цієї назви сильно тримався. Щоби ще краще відрізнитись від монахів-василіян, які діють в різних Католицьких Церквах, згодом постала назва «Василіянський Чин Святого Йосафата». Згідно з тим можна б говорити про василіян святого Йосафата, але на практиці даліше вживається назва «василіяни».

Сьогодні назва «василіяни» стала в нас назвою власною ченців, які живуть в Чині Святого Василя Великого Святого Йосафата. Однак дуже часто зустрічається, що назву «василіяни» вживають для називання монахів на Русі, які ще не приєднались до Чину. Йдеться про католицьких і православних монахів, які жили на території сучасної Литви і Білорусії ще до заснування Конгрегації Святої Трійці (1617 р.), а також монахів із сучасної України і Польщі, які жили до заснування Провінції Покрови Пресвятої Богородиці (1739). Це може створювати немале замішання і потрібно розуміти, що цей термін по-іншому вживали в давніх часах, а інше значення він має сьогодні.

**Д. Богдан П'єтничко, ЧСВВ,
подано за: bazylianie.pl**

ІСТОРІЯ ОДНОГО ЖИТТЯ – СВІЧКА

Одного вечора вибило світло на всій вулиці. Настала темнота. Я вирішив сидіти у темній кімнаті. Подивився довкола – була лише темнота. Спочатку незручно. Згодом почав звикати. За якусь мить вже починали виднітись речі у кімнаті, а радше обриси речей. Я почав розглядати свою кімнату. І тут немов уперше побачив її. У темноті ті самі речі виглядали по-іншому. Дивно. Ті самі речі, але водночас інші. «Від світла залежить багато» – прошепотів я зітхаючи. У цю хвилину надійшла дружина і запалила свічку, яка стояла біля ікони. Полум'я було маленьке, але його було достатньо, щоб освітити кімнату. Мій погляд тепер зупинився на іконі. Світло від полум'я ласкаво гладило лик Богородиці із Дитятком. Я почав милуватись побаченим і потім молитися. Скільки це тривало, не пам'ятаю. Часу тоді не було відчутно. Свічка поволі згорала. І я знову звернув увагу на неї. Дивно: спочатку вона

була центром уваги, а потім десь забулась, хоча далі сумлінно виконувала своє нелегке завдання – згоряти. Я став перед вибором: загасити її і продовжити її існування, чи залишити згоряти, щоб продовжити зустріч із Богом у молитві?...

Коли би запитали свічку, то вона би відповіла: свічка тому називається свічкою, бо дає світло, хоч і ціною згорання. Наше життя нагадує згорання свічки. Живемо тоді, коли горимо для інших. Живемо, коли є потрібними для інших. Живемо, коли віддаємо все, що маємо, для інших. Знаючи, що спочатку нас пошанують, потім – забудуть і звикнуть. Скажуть: «так має бути». Коли нас не стане, тоді знову зауважать і, може, пошкодують.

Дивно, але у багатьох випадках стається так, що, хто отримує світло, потім запалюється сам і починає горіти для інших. Принаймні, так було зі мною...

«Місіонар»

ІЗ АРХІВІВ ЦРУ ПРО УПА

Розсекречені архіви Центрального розвідувального управління США (ЦРУ) проливають світло на встановлення контактів та початок співпраці між ЦРУ та Українською Головною Визвольною

Радою (УГВР), створеною у 1944 році для політичного керівництва збройною боротьбою Української Повстанської Армії (УПА). Ці документи змальовують природу угоди, на базі якої відбувалася співпраця між двома сторонами та надають важливу інформацію про те, якими були перші спеціальні операції на початку «холодної війни».

Один із документів, що називається «Операція Белладонна», описує за яких обставин і чому уряд США увійшов у контакт з представниками УГВР у Римі, і чому саме УГВР було вибрано як партнера. Як свідчить документ, ця співпраця була вигідна обом сторонам і була спрямована на підтримку українського визвольного руху з одного боку, і на постачання інформації про радянські плани у повоєнній Європі, з іншого.

«ОПЕРАЦІЯ БЕЛЛАДОННА»

Документ «Операція Белладонна», що з'явився у листопаді 1946 року, складається з 25 сторінок огляду українських організацій, що діяли у повоєнній Європі. Біографії їхніх лідерів та оцінка спроможності цих груп бути корисними в зборі розвідувальної інформації для Сполучених Штатів. Серед цілого спектру організацій звіт виділяє дві: УГВР та Організацію Українських Націоналістів (ОУН) під проводом Степана Бандери.

«Після докладного вивчення проблеми і порівняння інформації з кількох джерел у Німеччині, Австрії

та Римі, наше джерело вважає, що УГВР, УПА та ОУН Бандери є єдиними великими та ефективними організаціями серед українців. І що більшість інших організацій є малими емігрантськими групами, що не мають впливу і контактів з Батьківщиною. УГВР визнають як організацію, що має підтримку серед молодого покоління та серед українців в Україні, а її лідери, Гриньох та Лебедь мають незаперечний авторитет. Деякі інші групи задрять структурі УГВР через те, що організація є незалежною та потужною і завжди відмовлялася йти на співпрацю з німцями, поляками, чи росіянами.»

Згідно з документом, перший контакт з неназваним американським офіцером розвідки відбувся з представниками УГВР у квітні 1946 року в Римі за допомогою зв'язків УГКЦ у Ватикані.

«Контакт було встановлено з УГВР з метою отримання розвідувальної інформації, що стосується СРСР та радянських операцій в середині країни та за кордоном. Від самого початку нам дали зрозуміти,

що українці вважають себе не агентами, а партнерами американців, і що їхні низові агенти не повинні знати про американські аспекти їхньої роботи. На цій основі було встановлено контакти з представниками УГВР на найвищому рівні, (Іваном) Гриньохом, (Юрієм) Лопатницьким, та (Миколою) Лебедем.»

УГВР, як політичне керівництво УПА, контролювала мережу партизанських груп в Україні і Польщі, котрі мали можливість функціонувати як система раннього попередження та надавати точну та вчасну інформацію в тому випадку, якби сталінська Червона Армія розпочала наступ на Захід. Ця інформація була безцінною для американської розвідки, Центральної розвідувальної групи, яку незабаром замінила ЦРУ.

Для УГВР найголовнішою місією УПА була боротьба з радянськими силами за встановлення незалежної української держави. Будь-які інші завдання, які УГВР ставила перед УПА, мали другорядне значення. Але для УГВР було надзвичайно важливо знайти західного союзника, який би

міг фінансувати її, здавалося б, романтичну й безнадійну діяльність. Тому Сполучені Штати були для них найбільшою надією, і керівництво вірило, що прийнятна угода про співпрацю послужить інтересам обох сторін.

«ЗДІБНІ ЛЮДИ З ПСИХОЛОГІЄЮ ПЕРЕСЛІДУВАНИХ»

Американський розвідник залишив свідчення і про особисті якості та характер людей, з якими йому було доручено встановити контакт: «Вони рішучі та здібні люди, але вони мають психологію переслідуваних. Вони готові принести в жертву своє життя, чи покінчити життя самогубством, якщо це піде на користь їхній справі. Вони також готові на вбивство, якщо буде потрібно. Вони налаштовані працювати з нами, чи без нас, а якщо буде потрібно, то і проти нас. Вони не шукають особистої вигоди чи користі.

Наше джерело відчуває, що конспіративна ментальність та надзвичайний ступінь недовіри до всього і всіх, хто не пройшов перевірки, є великими перешкодами на шляху співпраці з українцями. Потрібно завжди пам'ятати, що вони мають майже релігійну віру у свою націю та не довіряють нічому іноземному: передусім польському, потім російському, і, нарешті, німецькому. Підсумовуючи його тривалі спостереження за цими людьми, джерело переконане, що за умов правильного поводження з ними, вони можуть бути

корисними у будь-який час та для будь-якої мети».

До 1952 року «Операція Белладонна» пройшла великими змінами. Боротьба УПА не принесла бажаного результату, але США продовжували підтримувати зв'язки з УГВР. За допомогою фінансової підтримки ЦРУ було створено дослідницьку та видавничу компанію «Пролог» (Prolog Research and Publishing, inc). Також у Філадельфії було створено бюро УГВР, яке пізніше змінило свою назву на «Закордонне представництво», чи «ЗП УГВР».

Історія «Прологу» є однією з найзахопливіших, але невідомих сторінок «холодної війни». За 36 років свого існування «Пролог» мобілізував сотні людей (більшість із яких і не підозрювали про співпрацю «Прологу» з ЦРУ) на допомогу справі здобуття свободи і незалежності України, попри великий особистий ризик.

Це була одна з останніх статей Романа Купчинського, який очолював «Пролог» у 1978–88 роках. Наведені документи зберігаються в Національному архіві США і увійдуть до книги про історію діяльності «Прологу». Роман Купчинський упокоївся 19 січня 2010 року. Був українським і американським журналістом, розвідником, учасником війни у В'єтнамі, і, нарешті, директором української служби Радіо Свобода (1991–2002). (А.Ф.)

XI

ГЕНЕРАЛЬНЕ КОНСУЛЬСТВО В МЮНХЕНІ ВИМАГАЄ ВИБАЧЕНЬ «БАВАРІЇ»

Генеральний консул України в Мюнхені Вадим Костюк засудив дії фанатів «Баварії», які назвали форварда «Бетіса» Романа Зозулю «нацистом» після його конфлікту з ультрас «Райо Вальєкано».

«Генеральне консульство України в Мюнхені засуджує прояви неповаги і безпідставних звинувачень з боку фанатів як на адресу українського гравця Романа Зозулі, так і на адресу всіх патріотів України. Ми адресуємо правлінню «Баварії» відповідний лист

з вимогою реакції і вибачень від клубу. Особливо дивно сприймати такі дії на території Баварії, з огляду на історичні факти, які пов'язують цей регіон із зародженням та розвитком одного з найжахливіших нацистських режимів світу», – написав Вадим Костюк на своїй сторінці у мережі Facebook.

Нагадаємо, під час матчу фіналу Кубка Німеччини частина мюнхенських фанів вивісила на секторі банер з написом: «Наці, забирайтеся з футболу. Зозуля, йди геть». Фани протримали банер не більше хвилини, після чого його прибрали.

Це трапилось після того, як укра-

їнський футболіст Роман Зозуля зазнав звинувачень від ліворадикального угруповання фанатів мадридського клубу «Райо Вальєкано». Футболіста через його активну волонтерську діяльність в Україні звинуватили у нацизмі, а в керівництва клубу вимагали відкликати його оренду.

Після цих звинувачень вся команда «Бетіса», якому належить контракт українця, а також вищі футбольні функціонери Іспанії виступили на підтримку українського футболіста, наголошуючи, що звинувачення Романа Зозулі у нацизмі є безпідставними.

Zaxid.net

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потребі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на conto: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5